

1	Innledning.....	3
1.1	Kort om ulike utviklingsprosjekter og kontaktpunkter	3
1.1.1	<i>Utviklingsprosjekter</i>	3
2	Vennskapsby/kommunesamarbeidet i et internasjonalt perspektiv	4
3	Hamar kommunes vennskapsbyforbindelser.	5
3.1	De Nordiske vennskapsbyene	5
3.1.1	<i>Lund, Sverige</i>	5
3.1.2	<i>Viborg, Danmark</i>	5
3.1.3	<i>Borgå(Porvoo), Finland</i>	5
3.1.4	<i>Dalvik, Island</i>	5
3.2	Øvrige vennskapsbyer	5
3.2.1	<i>Fargo, North Dakota, USA</i>	5
3.2.2	<i>Greifswald, Vorpommern, Tyskland</i>	6
3.2.3	<i>Khan Younis, Palestina</i>	6
3.2.4	<i>Karmiel, Israel</i>	7
4	Hva består samarbeidet i.	7
4.1	Det nordiske vennskapsbysamarbeidet	7
4.2	Greifswald	8
4.3	Fargo.....	8
4.4	Karmiel/Khan Younis	8
5	Erfaringene med de inngåtte samarbeidene.....	9
5.1	Det nordiske samarbeidet	9
5.2	Kan samarbeidet utvikles videre?.....	9
5.2.1	<i>Det nordiske samarbeidet</i>	9
5.2.2	<i>Forslag til forsterkning av tiltak og nye tiltak</i>	10
5.2.3	<i>Organisering av arbeidet</i>	11
5.3	Samarbeidet med Fargo.....	11
5.4	Samarbeidet med Greifswald	12
5.4.1	Det videre samarbeidet med Greifswald.	13
	Det videre samarbeidet med byen bør være tuftet på følgende hovedaktiviteter:.....	13
5.5	Samarbeidet i Midt-Østen.	13
6	Nye vennskapsbyer?.....	13
7	Utvalgets konklusjoner:.....	14

Hamar formannskap vedtok i sitt møte 30/8-06 at kommunens vennsksbyarbeid skulle underlegges vurdering.

Vedtaket lød:

Formannskapet tar orienteringen og vennsksbysamarbeidet til orientering.

Det opprettes ei arbeidsgruppe bestående av rådmann og 3 sentrale politikere som skal vurdere vennsksbysamarbeidet.

Ordføreren tiltrer utvalget ved behov.

Arbeidsgruppens mandat:

- **Vurder eksisterende vennsksbyavtaler og foreslå hva som bør gjøres.**
- **Hvordan skal vennsksbysamarbeidet organiseres og følges opp?**
- **Hvilke ressurser(pers./øk) trengs for å følge opp forannevnte punkt?**
- **Arbeidsgruppen leverer sin innstilling innen 01.07.07.**
- **Arbeidsgruppen vurderer sitt behov for sekretærhjelp.**

Representanter:

Bjørn Kurseth

Frøydis Sund

Annebjørg Soleim

Svein M. Skaaraas

Rådmannen har fungert som utvalgets sekretær

1 Innledning

I en stadig mer globalisert verden, er det viktig at også norske kommuner er åpne for internasjonale kontakter. Samtidig er det viktig at arbeidet får tilstrekkelige ressurser til at det kan gi ønskede effekter. Siktemålet med kommunens internasjonale kontakter bør primært være:

- Gi kunnskaper om kommunal virksomhet i andre land
- Gi grunnlag for kulturutvekslinger
- Knytte kontakter med norske miljøer i utlandet
- Gi bidrag til utvikling av næringsliv
- Gi grunnlag for utvidelse av Høgskolen i Hedmarks internasjonale kontaktnett.
- Kompetanseheving og økt fagkunnskap i kommunens organisasjon
 - Samarbeid på tvers av grenser fører til ny kompetanse som kan benyttes i kommunens tjenesteyting.
 - Deltakelse i internasjonalt arbeid kan gjøre kommunen mer attraktiv som arbeidsplass.

Vennskapsbysamarbeidet er en del av kommunens totale internasjonale engasjement. Hamar har ulike typer av engasjement. Det gir seg utslag på ulike måter og har ulike effekter.

I denne utredningen omtales kommunens vennsksbysengasjement. I begrenset grad berøres ulike utviklingsprosjekter og andre kontaktpunkter man har. Det blir ikke lagt vekt på byens ulike internasjonale kontakter knyttet opp mot de store internasjonale idrettsarrangementene som årlig finner sted i Hamar.

1.1 Kort om ulike utviklingsprosjekter og kontaktpunkter

1.1.1 Utviklingsprosjekter

Rene **utviklingsprosjekter** har Hamar kommune/Hamarregionen i to sammenhenger.

1.1.1.1 Kosovo

Det ene er i Kosovo hvor kommunen - sammen med Hamarregionen for øvrig - i samarbeid med KS og UD har et utviklingsprosjekt i tre kommuner. Ressursbruken er dekket av KS og UD.

Prosjektet er under avslutning, men det foreligger forespørsel fra UD om å fortsette med noe arbeid. Forespørselen vil bli forelagt lokale beslutningsorgan.

1.1.1.2 WHO

Det andre er et **WHO-prosjekt i Khan Younis**. Det er på en måte koplet mot vennskapsbysamarbeidet, men kan også sees isolert. Det er jevnlig noe kontakt med Khan Younis. Byen er pt i en vanskelig situasjon med tilnærmet borgerkrigsliknende tilstander. (juni2007) Det er plassert ut en betydelig politistyrke i byen for å roe situasjonen. WHO sier at det er helt utelukket å besøke området og prosjektet er derfor lagt på is inntil situasjonen stabiliserer seg.

1.1.1.3 Interregprosjekter

Kommunen har deltatt i flere Interregprosjekter. Den deltar nå i et prosjekt under paraplyen ”Tilvekstkorridoren.” Det er ulik erfaring med prosjektene. Det er grunn til å anta at det vil komme flere interregprosjekter i årene fremover. Det bør derfor etableres en beredskap for hvordan Hamar kommunen skal håndtere ulike forslag til nye prosjekter.

1.1.1.4 EU tilknytning

Kommunen har meldt seg inn i Oslo kontoret for på den måten å holde seg bedre oppdatert mht. kommunens nåværende og fremtidige rammevilkår. I økende grad påvirkes stadig mer av kommunens virksomhet av EU/EØS samarbeidet. Klarest kommer dette til uttrykk når det gjelder offentlige innkjøp som reguleres gjennom EU/EØS reglene. På stadig flere områder vil kommune merke ulike sett av regler. Det er derfor viktig å holde seg oppdatert om utviklingen innen EU/EØS. Medlemskapet i Oslokontoret samt direkte kontakt med ulike miljø i Brussel bidrar til dette.

2 Vennskapsby/kommunesamarbeidet i et internasjonalt perspektiv

Samarbeid mellom byer/kommuner har lange tradisjoner. Den første formelle samarbeidet vi kjenner var mellom Paderborn i Tyskland og den franske byen Le Mans allerede i 836 (Wikipedia). Innholdet i samarbeidet er ikke beskrevet nærmere, men det ble formalisert i moderne former i 1967.

I 1920 ble det for første gang formelt etablert avtale om vennskapsbyer mellom Keigley i Storbritania og Poix du Nord i Frankrike. Først etter 2. verdenskrig ble det for alvor et oppsving i antallet vennskapsbyer. Det gjaldt både i Norden, men også i Europa og Nord-Amerika.

Noe av bakgrunnen for oppsvinget var avslutningen av krigen og ønsket om å knytte sterkere bånd mellom byer/kommuner og mellom individer på tvers av landegrensener og politiske regimer.

Det nordiske vennskapsbysamarbeidet skjøt også for alvor fart etter krigen selv om man alt i 1939 hadde etablert de første vennskapsby/kommuneforbindelsene mellom Thisted i Danmark og Uddevalla i Sverige.

I dag er over 1000 nordiske kommuner med i vennskapsby/kommunesamarbeid i Norden. En grunnleggende forutsetning for det nordiske vennskapsbysamarbeidet er den folkelige deltagelse. Vennskapsbysamarbeidet utøves av kommunene og Foreningen NORDENS lokalavdelinger. Det trekker også inn andre organisasjoner og foreninger i arbeidet. Den store strukturreformen i Danmark vil redusere antallet kommuner som deltar i arbeidet.

De senere årene er samarbeidskonstellasjonene blitt flere og dekker stadig større deler av verden. Mens man tidligere knyttet forbindelsene mellom nordiske kommuner og i noen grad vesteuropeiske kommuner, ser vi nå at det er flere kommuner med kontakter i Øst-Europa, Latin – Amerika, Afrika og Midt-Østen for å nevne noen regioner med både norske og andre lands vennskapskommuner.

I EU-sammenheng pågår det et intenst arbeid for å utvide vennskapsbysamarbeidet. Det er etablert et eget program for dette med en budsjetttramme på 215 mill Euro for perioden 2007 – 2013. Programmet har fått navnet ”Europe for Citizens”. Norge skal etter KRDs beslutning ikke delta i programmet.

Det er en rekke ulike aktiviteter i Europa knyttet opp til fornying av vennskapsby/kommunesamarbeidet. En av dem var en egen konferanse på Rhodos i mai som tok sikte på å belyse vennskapsbysamarbeid for morgendagens verden. Konferansen ble arrangert av Council of European Municipalities and Regions (CEMR).

(http://www.ccre.org/champs_activites_detail_news_en.htm?ID=1062&idca=3115)

Det danske Kommunernes Landsforening har også temaet oppe i sin organisasjon. Det har dels sammenheng med kommunereformen dels med arbeidet som foregår i EU.

3 Hamar kommunes vennsksbyforbindelser.

3.1 De Nordiske vennsksbyene

Hamar ble vennsksby med Lund, Viborg og Borgå ved et møte i København allerede i 1946. Samarbeidet ble knyttet til byer med bispeseter. Samarbeidet har altså over 60 års tradisjoner.

3.1.1 Lund, Sverige

I Lund som er kontrastenes by - blandes 1000 års historie med moderne kunnskap og visjoner. Her er småbyens sjarm koplet med storbyens fristelser og bekvemligheter.

Lunds universitet med sine 34 000 studenter spiller en helt sentral rolle i byen. Intet annet skandinavisk universitet har flere forskere og byen preges av ung og vitebegjærlig stemning. Byen feiret sitt 1000 års jubileum i 1990. Byen var i middelalderen erkebispesete. Lund har i dag over 100.000 innbyggere. Lund er det østre punktet for Øresundsregionen. Byen har tatt mål av seg til å bli Europeisk kulturhovedstad i 2014.

3.1.2 Viborg, Danmark

Viborg ble 1. januar 2007 sluttet sammen med Bjerringbro, Fjends, Karup, Møldrup og Tjele kommuner til en kommune med omlag 89.000 innbyggere fordelt på 1.403 km² - 3,3% av hele Danmarks areal. Den har et samlet budsjett på over 4,2 milliarder kr. og ca. 6.000 kommunalt ansatte. Viborg er regionsenter for Jylland. Den har flere høyskoler, regionalt somatisk og psykiatrisk sykehus mv.

3.1.3 Borgå(Porvoo), Finland

Den nåværende byen er grunnlagt 1.1.1997, da daværende Borgå landkommune og Borgå Stad ble oppløst og ny kommune dannet. Den nye kommunen heter Borgå Stad. Borgå Stad ble grunnlagt første gang år 1346. Byen har hatt en sentral plass i finsk historie.

Borgå ligger ved Finskebukten ca 50 km øst for Helsingfors. Innbyggerantallet er ca 48.000 og er den 17. største av Finnlands byer. Borgå by er sentrum for Østre Nyland, med ca 91 000 innbyggere.

3.1.4 Dalvik, Island

Hamar ble vennsksby med Dalvik i 1978 etter innspill fra Foreningen Norden.

Dalvik, eller Dalvíkurbyggd ble etablert som ny «storkommune» i 1998. Tre kommuner ble til en og kommunens byvåpen symboliserer dette med tre fjell. Det er drøyt 2000 innbyggere i Dalvik.. Kong Rørek skal ha dødd på gården Kalvskinn like utenfor Dalvik sentrum.

3.2 Øvrige vennsksbyer

3.2.1 Fargo, North Dakota, USA

Fargo og Hamar ble vennsksbyer i 1974 gjennom organisasjonen Sister Cities International. Ved behandlingen av vennsksbyforbindelsen med Fargo i formannskapsak 333/1974 ble det bl a anført:

Det bør samtidig komme til uttrykk at det er Hamar formannskaps oppfatning at vennsksbyforbindelsen i hvert fall i første omgang bør søkes konsentrert om etablering av vennsksforhold mellom enkeltindivider i Fargo og Hamar.

Fargo har 93.600 innbyggere.

Det er tunge norske tradisjoner i området og store deler av befolkningen er av norsk avstamning. Dette preger bl. a. deler av skoleverket. Dette gjelder f. eks. Concordia College som ble etablert i 1891 av norske innvandrere og ligger i byen Moorhead. Moorehead og Fargo danner "twin cities" med Red River som grenseelv. Til sammen har de to byene ca. 175.000 innbyggere. Fargo har også North Dakota State University

3.2.2 Greifswald, Vorpommern, Tyskland

Høsten 1997 ble det underskrevet venns­kaps­by­av­ta­le mellom Hamar og Greifswald. Her heter det bl.a.:

"Byenes formål med avtalen er å legge til rette for et samarbeid mellom offentlige og private institusjoner og foretak på deres respektive ansvars- og bransjeområder.

Samarbeidet kan også utvides til å omfatte institusjoner og næringsliv i Mecklenburg – Vorpommern respektive Hedmark.

Hovedpunktene i samarbeidet er:

- *Samkvem og erfaringsutveksling innenfor kultur, idrett, barne- og ungdomsaktiviteter og utdanning, samt miljøvern.*
- *Bidra til at et direkte samarbeide mellom universitetet i Greifswald og Høgskolen i Hedmark kan videreføres gjennom studentutveksling, erfaringsutveksling og annet praktisk samarbeide.*
- *Stimulere til økt kontakt i næringsliv og reiseliv ved direkte samarbeide mellom bedrifter og institusjoner i begge regioner.*

Hamar og Greifswald skal virkeliggjøre avtalens intensjoner ved å formidle og tilrettelegge kontakt. Byene skal søke å støtte konkrete aktiviteter innenfor rammen av ordninger som kommunestyrene til enhver tid har vedtatt."

Hansa- og universitetsbyen Greifswald har et eget Nordisk institutt

Avtalen mellom Hamar og Greifswald var den første venns­kaps­by­av­ta­len hvor det ble lagt vekt på næringsutvikling, forskning, utdanning og kultur som gjensidige utvekslingsområder. Her foregår samarbeidet både på kommunalpolitisk- og administrativt nivå, på næringslivsnivå og mellom forsknings-og utdanningsinstitusjoner.

Greifswald og Hamar hadde i løpet av årene 1991 – 1996 variert kontakt på kommunalt, kulturelt og næringsmessig plan. Deretter ble venns­kaps­by­av­ta­len inngått høsten 1997.

Greifswald er med sitt universitet fra 1456 av de eldste universitetsbyene i Europa. Byen har også Lund som venns­kaps­by. Kontakt med byen ble opprettet under 1000 årsjubileet i Lund bare 2 år etter "Die Wende". (Grensemurens fall). Etter "Die Wende" har byen fått tilført nye forskningsinstitusjoner og satsing på handel, næringsutvikling, turisme og ny strukturering av Ernst-Moritz-Arendt-Universität-Greifswald.

3.2.3 Khan Younis, Palestina

I februar 2001 ble det vedtatt at Hamar skulle søke kontakt med en by i Palestina for å utvikle et nytt venns­kaps­by­for­hold. Byen/flyktningeleiren Khan Younis ble kontaktet. Byen har 160.000 innbyggere og ligger sør på Gazastripa, bare 20 km nord for grensa til Egypt. Samhandlingsavtale ble underskrevet i juni 2002, I den (Agreement of cooperation) heter det:

- *De to byene (Hamar og Khan Younis) har blitt enige om å forbedre gjensidig utvikling gjennom ulike områder, spesielt kultur, ungdom, landbruk miljø, utveksle ungdomsdelegater og forbedre forbindelsene mellom skoler og sosiale institusjoner.*

3.2.4 Karmiel, Israel

I arbeidet med å utvikle vennskapsby i Palestina, var det interesse for også å finne en vennskapsby i Israel. Den norske ambassaden i Tel Aviv foreslo å ta kontakt med Karmiel.

I 2004 ble Hamar vennskapsby med Karmiel, Israel. Karmiel ble grunnlagt i 1964 og er handelssenteret, utdanningscenteret, det kulturelle senter og det industrielle senter i Vest-Galilea. Godt over 50000 innbyggere bor i byen.

I vennskapsbyavtalen (Agreement of cooperation) heter det:

Byene Hamar, Norge og Karmiel, Israel, i deres bestrebelser på å forbedre fred, tror:

- *at lokale myndigheter skal arbeide sammen for bygge opp evne og forbedre livskvalitet for sine innbyggere ved å fremme almen helse, velferd og miljø.*
- *at innbyggerne i begge byer skal ta en aktiv rolle i programmer innen kultur, utdanning og sport.*

Begge byer forstår viktigheten av en bred og jevn kontakt i bestrebelsene på å bygge vennskapsbånd.

Innenfor de mulighetsrammer man har, vil byene støtte og koordinere utvekslingen av offisielle delegasjoner, politiske og administrative representanter og medlemmer av sosiale organisasjoner, foreninger og skoler.

4 Hva består samarbeidet i.

4.1 Det nordiske vennskapsbysamarbeidet

Det nordiske vennskapsbysamarbeidet på kommunalt nivå har tradisjonelt vært basert på vennskapsbymøter hvert annet år. Møtene alternerer mellom byene. Foreningen Norden er delaktige i arrangementet. Temaene for møtene varierer, men er normalt knyttet opp mot ulike sentrale problemstillinger i den enkelte by eller region. De deltagende byene fremfører alle sine synspunkter på de tema som er oppe til debatt. Hamar var sist arrangør i 2003. Arrangementet i 2007 foregikk medio juni i Viborg. Temaet for årets konferanse var nettopp det nordiske vennskapsbysamarbeidet.

I tillegg til disse faste møtene, har Rådmannens ledergruppe i Hamar besøkt de to andre skandinaviske byene og Borgå på studiereiser. Aktuelle tema på reisene har vært

- I Viborg kommunens lederutdanningsprogram og kommunens virksomhet.
- I Lund det internasjonale arbeidet som foregår i Lund i regi av kommunen, Lunds kunnskapspark IDEON samt en gjennomgang av kommunens virksomhet.
- I Borgå var en del orientering av det finske kommunale styringssystemet, det brede interkommunale samarbeidet og byens virksomhet.

Det har dessuten vært besøk fra deler av organisasjonen i Lund og Viborg.

Det har også vært kontakt mellom Viborg og Lund når det gjelder næringsutvikling og nærings samarbeid.

En rekke ulike organisasjoner har ved ulike anledninger trukket veksler på vennskapsbyene. Det er i begrenset grad kontakter som er regulert av kommunene eller hvor kommunene er inne i bildet. Kontaktene er i stor grad knyttet opp mot barne- og ungdomsorganisasjoner. Dersom kommunen har vært inne i bildet er det gjennom kulturkontoret eller Ordfører/Rådmann.

De kommunale budsjettene til det nordiske vennskapsbysamarbeidet inneholder ikke spesifikke beløp. Arbeidet med kontakt på kommunalt organisasjonsnivå ivaretas av Rådmannen.

Hele fundamentet for det nordiske vennskapsbysamarbeidet har vært tuftet på foreningen NORDEN. Aktivitetene i de ulike Nordenforeningene i de fire kommunene er variabel. De er likevel viktige for kontakter som knyttes på individnivå. Det har vært utstrakt kontakt mellom individer i de aktuelle byene. Kontaktene er normalt knyttet gjennom vennskapsbymøtene.

4.2 Greifswald

Her foregår samarbeidet både på kommunalpolitisk- og administrativt nivå, på næringslivsnivå og mellom forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Det har vært flere delegasjoner i Greifswald de senere årene særlig knyttet opp mot de årlige kulturfestivalene Nordischer Klang og Fischerfest. Det foreligger egen avtale om samarbeidet.

Høsten 2005 var Oberbürgermeister Dr. Arthur König på besøk i Hamar. Besøket var bl. a. knyttet opp til åpningen av Biohuset. I forbindelse med OL-94 og byjubileet 1999 var det delegasjoner fra Greifswald i Hamar.

Samarbeidet har vært forestått av Nærings samarbeidet Hamar – Stange. Den nye næringsorganisasjonen viderefører ikke samarbeidet.

Tidligere næringssjef i Hamar Tore Nilsen skrev i august 2004 til Rådmannen om vennskapsbyarbeidet bl a:

”Nærings samarbeidet Hamar – Stange har for sin del hovedsakelig vært engasjert mot Greifswald, men også hatt kontakt mer eller mindre mot Lund og Viborg. Relasjonene har først og fremst hatt et næringsmessig utgangspunkt, der andre offentlige og private aktører i vår region har deltatt med et ikke ubetydelig utbytte. I andre vennskapsbyer har andre kommunale organer vært aktive. Vi har inntrykk av at det i tillegg skjer mye besøk og utveksling i privat sektor, ikke minst blant lag og foreninger. Interessen for og kunnskapen om Hamars vennskapsbyer med tilhørende regioner har således økt mye.”

4.3 Fargo

Ordfører og Rådmann fra både Hamar og Fargo har med noen års mellomrom besøkt hverandres byer. Siste gang Hamars ordfører og rådmann besøkte byen var i juni i 2007. Hamar var da representert med to kunstnere som deltok i den 25. Scandinavian Hjemkomst Festival. Tidligere har Hedmark danselag deltatt i Fargo og Minot (Norsk Host Festival)

Det har vært kontakt mellom Høgskolen og North Dakota State University. Ledere fra universitet har besøkt høgskolen og kommunen. Det har vært kor- og musikkorpsbesøk fra området. Det har også vært privatpersoner på besøk basert på innvandrer museets aktiviteter.

Det er løpende kontakt mellom enkeltpersoner i de to byene basert på kontakter som har vært knyttet ved ulike besøk.

Turister fra Fargoområdet besøker Hamar hver sommer og tas i mot på Rådhuset.

4.4 Karmiel/Khan Younis

Tre delegasjoner fra Khan Younis har besøkt Hamar siste halvannet år – to fra Karmiel. Sommeren 2004 - midt under den opprivende Intifadaen og krigen i Midt-Østen - var det

delegasjoner fra begge byene samtidig på Hamar, I seks dager satt delegasjonene og Hamar kommune sammen og diskuterte hvordan de tre byene kunne ta initiativ overfor hverandre og kanskje på sikt få til et ekte trekantsamarbeid.

Det har dessuten vært besøk av helsepersonell fra Hamar i Khan Younis og omvendt. Dette har vært i regi av et WHO prosjekt. Prosjektet synes nå å være stilt i bero

5 Erfaringene med de inngåtte samarbeidene.

5.1 Det nordiske samarbeidet

Det nordiske samarbeidet står overfor utfordringer i den globaliserte verden hvor kontakter som for få år siden fremstod som uopnåelige i dag er en del av hverdagen for mange i de Nordiske landene.

Den internasjonale avspenningen, den stadig åpnere økonomien og utviklingen i det norske velferdssamfunnet når det gjelder personlig økonomi, setter det nordiske samarbeidet under press. Press i den forstand at andre regioner kan fremstå som mer eksotiske og interessante for ulike deler av befolkningen. Samtidig blir det nordiske samarbeidet stadig viktigere for Norge. Det skyldes dels de ulike tilknytningsformene de nordiske landene har til EU, dels har det sammenheng med behovet for å samle og styrke det nordiske kultur- og språkfellesskapet og de lange demokratiske tradisjonene i Norden i en globalisert verden. Det nordiske samarbeidet vil også kunne fortone seg som identitetsskapende i en omskiftelig verden.

I flere norske kommuner er også det nordiske samarbeidet satt på dagsorden. Samarbeidet har behov for å endres fra et fokus som går på å knytte personlige kontakter på tvers av landegrensene til mer resultatrettet kommunalt samarbeid.

De ulike tilknytningsformene de nordiske landene har til EU påvirker det fokus landene har til arbeidet med det nordiske fellesskapet. For Norge og norske kommuner blir derfor det nordiske samarbeidet viktig.

Det foreligger ikke formelle avtaler mellom de aktuelle kommunene om samarbeidet. Det vesentligste elementet i samarbeidet på kommunenivå er basert på vennskapsbystevnene som finner sted hvert annet år og arrangeres i samarbeid med foreningen Norden.

5.2 Kan samarbeidet utvikles videre?

5.2.1 Det nordiske samarbeidet

- Formålet er å utvikle kunnskapen om og forståelsen for de nordiske land, folk, språk kultur..
- Å lære hvordan nordiske kommuner arbeider med å utvikle lokaldemokratiet, velferdskommunen, forestår arbeidet med samfunnsutvikling og tjenesteproduksjonen.
- Etablere kommersielle, politiske og administrative kontakter til gagn for kommunenes næringsliv.

De fem nordiske byene arrangerer hvert annet år etter tur vennskapsbystevner, som inneholder en offisiell del, hvor det politiske og administrative nivået deltar og en folkelig del, hvor medlemmer av Foreningen Norden og andre organisasjoner kan delta.

På disse stevnene skal også medlemmer av deltakerkommunenes ungdomsting delta i egne samlinger.

Samarbeidet kan også skje gjennom besøk av politiske/administrative delegasjoner og studiebesøk, elevutvekslinger mellom skoler, kulturelle foreninger og utveksling mellom idrettslag.

Kommunenes administrative ledere kan samles hvert år for å planlegge vennskapsbystevnet og andre aktiviteter som berører kommunenes tjenestemannsapparat.

Formålet med vennskapsbysamarbeidet er å fremme vennskap og forståelse, utveksle erfaringer og kunnskaper og skape kontakter mellom innbyggere, folkevalgte og ansatte i Hamar kommune og kommunens vennskapsbyer. Vennskapsbysamarbeidet skjer innenfor områdene;

- kultur,
- miljø,
- utdanning,
- helse,
- organisasjon,
- idrett og annet organisasjonsliv,
- turisme,
- næringsliv
- utvikling av lokaldemokratiet.

Gjennom et fortsatt bredt samarbeid på kommunalt nivå, et samarbeid mellom enkeltindivider og mellom ulike organisasjoner i de nordiske vennskapsbyene kan vi ivareta det nordiske fellesskapet og utvikle det videre. Det krever at kommunens folkevalgte organer er tydelige på at vennskapsbysamarbeidet skal prioriteres. Dette kan gjøres gjennom økonomiske bevilgninger, men ikke minst ved å understreke kommunens policy. Det kan ha betydning ikke minst for skolens arbeid med ulike internasjonale spørsmål.

Det forholdet at Foreningen Norden har dannet basis for samarbeidet, innebærer at man i noen grad har vært avhengig av aktiviteten i lokallagene. I noen grad har man også vært avhengig av de ulike arbeidsmetodene foreningen har.

Spørsmålet om et mer resultatorientert samarbeid mellom byene har vært drøftet. Det er ulike oppfatninger av dette. Spørsmålet er tema under vennskapsmøtet i Viborg medio juni 2007. Konklusjonene fra møtet innebærer et sterkere fokus på resultater av samarbeidet med sterkere fokus også på effektivitet, innhold og resultater. Kommunal-/Stadsdirektørene/Rådmannen skal fremme forslag til en mulig felles ramme for internasjonal strategi og utfra den en ramme for vennskapsbysamarbeidet. Arbeidet skal være klart i oktober/november og drøftes da i Lund med sikte på endelig rammeforslag utarbeidet i juni 2008. Dette skal vedtas i Borgå i Juni 2009.

Utvalget innser at dette arbeidet innebærer at de fem kommunene i løpet av 2008/09 kan ha fastlagt rammer for videre samarbeid. Utvalgets arbeid og den videre politiske behandlingen vil derfor være retningsgivende for rådmannens arbeid med sine kolleger.

5.2.2 Forslag til forsterkning av tiltak og nye tiltak.

Utvalget mener arbeidet bør ta opp i seg andre aktiviteter enn vennskapsbystevner hvert annet år. Utvalget nevner i den forbindelsen:

5.2.2.1 Kommunalfaglige tiltak:

- Kontakter på kommunalpolitisk nivå

- Kontakter på kommunaladministrativt nivå
- Hospitering av kommunalt ansatte
- Etablering av vennskapsskoler og vennsapsbarnehager
- Utveksling av skoleklasser
- Utveksle nyheter basert på kommunenes hjemmesider og lokalaviser

5.2.2.2 Kultur

- Utveksling av barne- og ungdomsorganisasjoner
- Musikkorps fra vennskapskommunene i 17.mai-togene.
- Utstilling av gjestende kunstnere fra vennskapskommunene
- Utveksling av instruktører i amatørteater, korps og kor
- Vandreutstillinger i vennskapskjeden, bibliotek- og museumssamarbeid

Det foreslås dessuten opprettet stipendordning og hospitanttilbud. Dessuten mener utvalget at arbeidet skal være synliggjort gjennom eget budsjett og ha plass i økonomiplan og årsmelding.

5.2.2.3 Næringsliv og høyere utdanning:

Når det gjelder de nordiske samarbeidet, er dette pt. ikke tuftet på denne type tiltak. Det må derfor drøftes særskilt med de andre byene. Dersom man lykkes med å etablere ”Innlandsuniversitetet” kan det arbeides opp mot Lunds Universitet. Uansett kan Høgskolen arbeide opp mot ulike miljøer ved Lunds Universitet. Det kan også foreligge muligheter for noen aktiviteter mot institusjoner i Viborg.

5.2.2.4 Felles internasjonalt samarbeid:

Flere av kommunene har enten selv eller i regi at interkommunmale virksomheter etablert ”systemeksport” særlig gjelder dette til ulike deler av Øst-Europa. Tilsvarende kan tenkes som felleskommunale tiltak. I denne forbindelsen er det også viktig at man har etablert en beredskap for interregprosjekter som kan komme.

5.2.3 *Organisering av arbeidet*

På administrativt nivå skjer samarbeidet i regi av Rådmannen. Det foreslås ikke opprettet en egen spesiell stilling for formålet. Rådmannen fordeler oppgavene internt i organisasjonen.

Det må legges vekt på at foreningen Norden har egen lokalavdeling i Hamar og at den vil kunne utføre oppgaver. Eventuelt kan dette skje ved at kommunen gir den et tilskudd.

Utvalget vil særlig peke på de muligheter kommunens folkevalgte organer og administrative ledelse kan ha for å etablere kunnskap om ulike måter å yte kommunale tjenester, utvikle lokaldemokratiet og samfunnsutviklingsarbeidet på . I den forbindelsen legges det vekt på at formannskapet holdes løpende informert om det arbeidet som foregår og at samarbeidstiltak rapporteres i kommunens årsmelding. Formannskapet bør besøke en til to vennskapbyer i perioden.

5.3 Samarbeidet med Fargo

Avstanden mellom disse to byene er for stor til at man kan påregne utveksling av innbyggere mellom byene av noe omfang. Det hender at innbyggere i Hamar som er i/skal til Midt-Vesten informerer rådmannen om at de også skal besøke Fargo. Likeledes hender det kommer turister fra Fargoområdet til Hamar i privat regi. Hvert år har for eksempel Hamars besøk av ca 30

personer fra Fargoområdet eller som har hatt tilknytning til det. Disse tas i mot av ordfører/rådmann i Rådhuset.

Det skal påpekes at den kontakten Hamar har med de sterke norsk-amerikanske miljøene i Midt-Vesten er av stor betydning for disse.

Samarbeidet er begrenset, men det er noe kontakt mellom Fargos ordfører/rådmann og Hamar hvert år.

Fargosamarbeidet bør fremover ikke utdypes vesentlig fremover, men kommunen kan bidra til at Hedmarks musikere/kunstnere kan delta på ulike arrangementer i det norskamerikanske miljøet i Midt - Vesten. Det kan dessuten arbeides noe mot at for eksempel North Dakota State University i større grad også kan koples mot biotekmiljøet ved Høgskolen.

Sons of Norway er etablert i Hamarområdet. De favner imidlertid videre enn Fargo og har ikke tatt initiativ til samarbeid. Utvandrer-museet har tunge interesser i hele Midt-Vesten og har atskillig kontakt også mot Fargo.

Den begrensede kontakten mot Fargo ivaretas av Rådmannen.

5.4 Samarbeidet med Greifswald

Dette samarbeidet reguleres av egen avtale med følgende formål med avtalen:

” - - å legge til rette for et samarbeid mellom offentlige og private institusjoner og foretak på deres respektive ansvars- og bransjeområder.

Samarbeidet kan også utvides til å omfatte institusjoner og næringsliv i Mecklenburg – Vorpommern respektive Hedmark.

Hovedpunktene i samarbeidet er:

- *Samkvem og erfaringsutveksling innenfor kultur, idrett, barne- og ungdomsaktiviteter og utdanning, samt miljøvern.*
- *Bidra til at et direkte samarbeide mellom universitetet i Greifswald og Høgskolen i Hedmark kan videreføres gjennom studentutveksling, erfaringsutveksling og annet praktisk samarbeide.*
- *Stimulere til økt kontakt i næringsliv og reiseliv ved direkte samarbeide mellom bedrifter og institusjoner i begge regioner.*

Hamar og Greifswald skal virkeliggjøre avtalens intensjoner ved å formidle og tilrettelegge kontakt. Byene skal søke å støtte konkrete aktiviteter innenfor rammen av ordninger som kommunestyrene til enhver tid har vedtatt.

Erfaringene så langt er at man har lyktes med å utvikle forholdet mellom Universitetet i Greifswald og Høgskolen i Hedmark. Utveksling av studenter finner sted. Det foregår også annet samarbeid. Det må bestrebes å kople biotekmiljøene ved Universitetet og Høgskolen enda bedre sammen. Det arbeides dessuten for å styrke kontakten mellom bioenergimiljøer i Innlandet og Mecklenburg - Vorpommern.

Det har hvert år vært deltakere – fotokunstnere, unge og voksne musikere osv. – på de tradisjonsrike festivalene Fischerfest og Nordischer Klang. Kommunens politiske, administrative ledelse og fagledelse har også deltatt på ulike samlinger i byen. Det har i begrenset grad et vært elevbesøk fra Ener Ungdomsskole på tidlig 90-tall.

Organiseringen av kommunene i Tyskland og Norge er ulik. Det er derfor i begrenset grad likhetstrekk det kan trekkes veksler på for læring. På den andre siden kan ulikhetene innebære at man kan lære av hverandres måte å løse oppgaver på.

5.4.1 Det videre samarbeidet med Greifswald.

Det videre samarbeidet med byen bør være tuftet på følgende hovedaktiviteter:

- Kulturutvekslingen med Greifswald forutsettes å fortsette. Det innebærer utvekslinger i mai og juni/juli hvert år.
- Fortsatt bidra til å utvikle samarbeidet mellom Høgskolen og Universitetet i Greifswald
- Søke å utvikle samarbeidet mellom leietakerne i BioHus A/S og ulike bioteknologiske miljø i Greifswald og eventuelt på Mecklenburg-Vorpommern nivå.
- Det bør være et siktemål at formannskapsmedlemmer kan delta på de ulike utvekslingsaktivitetene i forbindelse med festivalene.
- I noen grad gi muligheter for kommunalfaglig kunnskapsoverføring mellom kommunene

Det har vært forsøkt etablert en vennskapsforening, men dette har ikke lyktes.

Arbeidet mot Greifswald bør koordineres på Rådmannsnivå. Formannskapet skal holdes løpende informert om samarbeidet.

5.5 Samarbeidet i Midt-Østen.

Dette er det ferskeste samarbeidet og er organisert gjennom en egen komité. Arbeidet mot Khan Younis skal også skje også gjennom et eget prosjekt i regi av WHO

Forholdene i Midt-Østen er meget spente. Dette innebærer begrensede muligheter til å forestå utveksling av innbyggere, folkevalgte og ansatte slik dette er formulert i de avtaler som foreligger. Kommunen må vise varsomhet med å sende delegasjoner slik forholdene er. Det er dessuten begrenset mulighet til å komme inn til Khan Younis. Det er også vanskelig å få utreise fra byen.

Karmiel ligger i et roligere område. Det er et ønske om besøk fra Hamar. Til nå har det vært besøk av en enkelt person

Forbindelsen til Midt- Østen kan synes – til tross for komitearbeidet - å fremstå som mye privat preget.

Utvalget ser at kontakten med Midt-Østen kan ha verdier, men er usikker på det utbyttet Hamar og de to byene i Midt-Østen kan ha av et samarbeid når forholdene er som de er.

6 Nye vennskapsbyer?

På 1990 tallet var det ulike forespørsler om opprettelse av vennskapsbyer bl.a. i Tyskland, Frankrike, Polen, Litauen.

Noen av forespørslene var knyttet opp til privatpersoners interesser, der var lærere med spesiell tilknytning til enkeltbyer eller det var kommuner som hadde spesielle interesser av å knytte kontakter mot Norge. Det gjaldt særlig polske, estiske og litauske kommuner.

Ordfører og Rådmann var på besøk i en polsk by på midten av 1990-tallet. Ordfører og Rådmann har hatt besøk fra litauske kommuner som ønsker vennskapsbyer. I tråd med den gjengse oppfatning i formannskapet på 1990 tallet, er det ikke opprettet flere vennskapsbyer.

Utvalget mener kommunen f.t. bør vise stor grad av tilbakeholdenhet med å etablere flere vennskapsbyer. I den utstrekning det skulle være aktuelt med nye vennskapsbyer, bør det skje etter grundige overveielser både politisk og administrativt. Det må være politisk vilje til å sette av ressurser og kommunens administrasjon må ha ressurser til å ivareta det nødvendige arbeidet. Dersom dette ikke er tilfellet må ikke nye vennskapsbyer opprettes. Dessuten har kommunen allerede store utfordringer med å drive det etablerte samarbeidet videre fremover.

Det er videre viktig at man i kommunens organisasjon er bevisst på hvordan det opprettes kontakter mellom kommunale virksomheter og institusjoner i utlandet slik at disse er forankret i kommunens strategier for det internasjonale arbeidet. På den måten sikres det stabilitet og kontinuitet i de kontaktene som opprettes og at de ikke blir privatiserte tiltak som ikke har forankring i kommunens organisasjon.

I den utstrekning man skal utvide vennskapsbysamarbeidet må det være slik at både Hamar kommune og Hamars innbyggere kan tilføres verdier **og** at man kan tilføre de andre byene verdier.

I Hamar er det etter hvert etablert et kulturelt mangfold. I den utstrekning det skal utvikles et tverrkulturelt samarbeid, skal det forstås av mangfoldsutvalget eller annet utvalg. Denne typen samarbeid skal primært vurderes i forhold til lokale instanser i land hvor det er mange innflyttere av i Hamar.

Utvalget peker på at kommunen i lys av Norges bidrag til EU og til ulike EU-programmer som også kommer EØS landene til gode skal ha et våkent øye for muligheter som kan by seg for deltakelse i ulike nye EU-land

7 Utvalgets konklusjoner:

- Det utarbeides et eget hefte/informasjonsmaterieell som presenterer kommunens vennskapsbyer
- Det foretas presentasjon av de ulike vennskapsbyene ulike steder i kommunen – foajeen Rådhuset, bibliotekene, de tre u-skolene og kinoen
- Det søkes etablert vennskapsskoler/klasser og vennskapsbarnehager
- Forholdet til vennskapsbyene er et administrativt ansvar – folkevalgte komiteer kan opprettes. Det skal settes av administrative ressurser til arbeidet
- Det etableres en hospitantordning med de nordiske vennskapsbyene
- Det opprettes et vennskapsbystipend for de nordiske vennskapsbyene – stipendet kan tildeles enkeltpersoner eller organisasjoner. Beløp kr 10.000,- Formannskapet fastsetter kriterier for stipendet og tildeler det.

- Det skal søkes etablert en avtale mellom Høgskolen og Hamar kommune om deltakelse i forhold til undervisningsinstitusjoner i kommunens vennskapsbyer. I kommunens internasjonale strategiarbeid vil Høgskolen kunne ha en sentral rolle.
- Det opprettes egne budsjettposter for vennskapsbysamarbeidet.
- Det skal utformes eget kapittel om kommunens vennskapsbysamarbeid og internasjonale arbeid i økonomiplan og årsmelding
- Alt vennskapsbysamarbeid og internasjonalt samarbeid skal være forankret i folkevalgte organer og ledes av Rådmannen.
- Vennskapsbysamarbeidet skal både inneholde kommunalfaglige, kulturelle og om mulig næringsrelaterte aktiviteter.
- Det opprettes ikke nye vennskapsbyer. Det kan vurderes opprettet kontakt med lokale instanser i land Hamar har mange innflyttere fra.
- Formannskapet skal besøke minst en av de nordiske vennskapsbyene/Greifswald i hver valgperiode.
- Det søkes etablert et samarbeid mellom Lund, Hamar og Greifswald mht. forskning og utdanning.
- Det søkes etablert et samarbeid mellom Høgskolen og Viborg knyttet opp til kreative utdanningsmiljø.
- En felles nordisk ramme for og oppfatning av det Nordiske vennskapsbysamarbeidet Hamar deltar i forutsettes lagt frem i 2008/2009.

Hamar

 Annebjørg Soleim (sign.)

 Bjørn Kurseth (sign)

 Frøydis Sund (sign)

 Svein M. Skaaraas